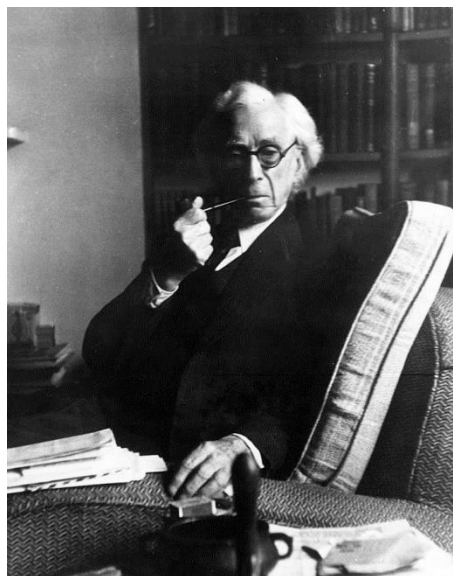

NEGYEDIK TÉMA, ELSŐ LECKE (4.1)

Bertrand Russell (1872 – 1970)

Russell a brit analitikus filozófia egyik alapító atyjának tekinthető (George Edward Moore-ral együtt). Munkássága rendkívül szerteágazó, számos témát érint és sok gondolkodói fordulat jellemzi. A 20. század elején alaposan kivette a részét a Frege által kezdeményezett modern logikai felfogás elmélyítésében és további kidolgozásában. Ő maga is matematikafilozófiai problémákkal foglalkozott, egyre határozottabban és hatásosabban képviselte a **logicizmus** nézetét. A logicizmus álláspontja szerint a matematika egésze levezethető tisztán logikai elvekből. Ennek a korszaknak a legfontosabb műve az Alfred North Whitehead-del közösen írott, három kötetben megjelent *Principia mathematica* (1910., 1912., 1913.). Az ebben kidolgozott **típuselméleti logika** olyan elméleti keretet igyekezett biztosítani, amely alkalmas az összes matematikai probléma logikai problémaként való reprezentációjára, egyszersmind az általa használt halmazelmélet mentes a Russell-paradoxontól (amelynek felfedezése természetesen szintén Russell teljesítménye, még a század legelejéről).

A szűken vett logikai és matematikafilozófiai kérdéseken kívül Russellt élenként foglalkoztatták hagyományos ismeretelméleti, nyelvfilozófiai és metafizikai kérdések is. Mindegyik területen több jelentős elméleti újítással szolgált, és nem jelentett gondot neki, ha új belátások fényében fel kellett adnia korábban képviselt nézeteit. A filozófiai kérdéseket általában komoly logikai szigorral közelítette meg, és ez nem pusztán annyit jelent, hogy ügyelt érvei érvényességének ellenőrizhetőségére, hanem azt is, hogy a formális logikai eszközöket innovatív módon igyekezett használni a bölcséleti kérdések megközelítésében. A klasszikus analitikus filozófia módszertani eszményéhez híven (illetve annak egyik kezdeményezőjeként) a filozófiai problémákat előszeretettel elemezte oly módon, hogy a problémákat kifejező

nyelv logikai mélyszerkezetét vizsgálta, és megoldását e vizsgálat eredményeire alapozta. Fontos belátásokat tett közzé a szemantika, az empirista ismeretelmélet és a proposíciók természetének kérdéseiben.

A szakfilozófiai kérdéseken kívül Russellt élénken foglalkoztatták a közélet és politika eseményei is. Híres volt háborúellenes (számos háborúval volt alkalma kritikusan fellépni hosszú élete során) és a nukleáris fegyverkezéssel szembenálló megnyilvánulásaiért. Ezen kívül esszéistaként is jelentőset alkotott: népszerűek voltak szellemes, világos stílusban megírt szövegei, amelyek közgazdaságtani és történelmi témáktól a köznevelés és a szexuális morál ügyein át a korabeli világ politikai arculatát megfestő reflexiókig igen sok mindenben állást foglaltak. Filozófiai ismeretterjesztő irodalmat is publikált; *A nyugati filozófia története* című könyve az egyik legolvasottabb filozófiatörténeti kézikönyvnek számít. 1950-ben munkásságáért irodalmi Nobel díjat kapott.

